

Стручкова Евдокия Родионовна МБУДО ЦДОД «Кэрэли» с.Майя /
Мегино-Кангаласский улус
Тема: «Ай-Тик» кыыс оҕоҕо иис абылангын инэриин»
Авторская методическая брошюра.

Составители:

Стручкова Е.Р., Баишева Е.С.

МБУДО «Центр дополнительного образования детей «Кэрэли»

Данная методическая брошюра «Ай-тик» кыыс оҕоҕо иис абылангын инэриин» разработана Стручковой Е.Р. на основе опыта декоративно-прикладного кружка и студии мод ЦДОД «Кэрэли». Брошюра имеет познавательное и практическое значение. Материалы направлены на приобщение детей к традиционным и духовным ценностям народа Саха, декоративно-прикладному творчеству как одному из важных факторов их духовного и творческого развития.

Брошюра предназначено для педагогов дополнительного образования, учителей технологии, мастеров прикладного творчества и всем кто интересуется художественно-прикладным творчеством.

Төрөөбүт өбүгэлэртэн
Төрүттэнэн тэнийбит,
Уһун үйэлэргэ
Удьуордаан сайдыбыт,
Ураанхай саха
Уус тарбахтаахтарын
Илбистээх идэлэрэ
Эккэ-хаанна инэн,
Эдэр дьонно бэриллэн,
Талааннаах ыччаттарбытыгар ананан
Айан – тутан бардылар!
Айар-санаабыт арыллан истин,
Иистэнэр идэбит эбиллэн истин,
Онорор дьобургут улам тубустун,
Ситиһиигит үксүү турдун!

Н.Е. Петров

Саха – айылҕа оҕото. Айылҕаҕа чугас буолан олус дьобурдаах, талааннаах. Тымныы айылҕалаах дойдуга олорор дьонно иис улахан суолтаны ылар. Иистэннэннэр халадаайтан саҕалаан истээх сонно тийэ тигэн, айан-тутан, ойуулаан-оһуордаан, киэргэтэн-симээн кэллэхтэрэ. Или сылааһын инэриммит, ис сүрэхтэн бигэммит, истин иэйиинэн тигиллибит танас хаһан баҕарар сыаналанар, үйэттэн үйэбэ утумнанар. Билигини кэмнэ бэлэм танаһы хантан баҕарар атыылаһааһа, ылыаһа сөп, ол эрээри дьон бэйэлэрэ тиктибит танастарын кэттэхтэринэ киһи олус сэргии, кэрэхсии, махтаһа көрөр. Онуоха саха кыргытара төрүт дьарыгы утумнаан, иис кистэлэнин, ымпыгын-чымпыгын билэн норуот төрүт культууратын тарҕатааччы, өбүгэ үгэһин кэлэр көлүөнэбэ хаалларааччы, салҕааччы аатын сүгэллэр, иһирэх ийэ, сатабыллаах хаһаайка буолаллар.

Ханнык баҕарар норуот бэйэтин төрүт культууратыгар тирэҕирэн, онтон күүс ылан, омук быһыытынан сайдар, кэскиллэнэр. Саха норуотун өйө-санаата, итэҕэлэ, иэйиитэ, кэрэбэ-үтүбэ тардыһыта ол курдук өбүгэлэрбит оноһуктарыгар түмүллүбүттэр.

Биһиги өбүгэлэрбитигэр танаһы танныы культуурата үрдүк таһымна турара. Саха танаһа көрөргө кэрэ дьүһүннээх эрэ буолбакка, кини тымныыттан харыстыыр ураты суолталааҕа. Маны таһынан танас сир-туом культууратыгар киһи кутун-сүрүн харыстыыр, үрдүк Айыылары кытта ситимниир суолталаах. Танас итэҕэли кытта ситимин ойуулаан-дьүһүннээн көрдөрүү саха норуотун тылыгар уус-уран айымньыларыгар, үһүйээннэргэ, остуоруйаларга, норуот ырыалырыгар-тойуктарыгар, олонхоҕо бэрт учугэйдик, киэнник, диринник ойууланар.

КЫЫС ОҢОҢО ИИС АБЫЛАНҢЫН ИНЭРИИ.

Мин “Кэрэли” эбии үөрэхтээнин киинигэр уһуйааччынан 2002 сыллаахтан үлэлибин, «Ай-Тик» куруһуок салайааччытынан, кыыс оҥоҥо иис абыланҥын инэрэр сыалтан дуоһуйа үлэлибин-хамныбын. Үлэлирим тухары, оҥо кэрэ эйгэ көстүүлэрин бэйэтэ айан-тутан ылынарын, кыыс оҥо хайдах танна, тутта-хапта сылдыһытын, иис сатабылын инэриитин ситиһэ сатыбын. Кыыс оҥону кытта алтыһарбын, иискэ такайарбын наһаа сөбүлүүбүн.

Хас биирдии оҥо туох эрэ талааннаах, дьоһурдаах, ону таба көрөн сайыннаран, олоххо таба тайанан, инники тус олоһор туһаннаһына ол мин ситиһиим буолар. Кыыс оҥо иис куруһуогар сылдьан, ыал хаһаайката, ийэ буоларыгар олук уураар дии саныбын.

Куруһоһакпар төрдүс кылаастан уон биирис кылааска дылы кыргызтар дьарыктаналлар. Оҥо сана кэллэһинэ бастаан илии сииктэрин билсиппинэрэн, үөрэтэн тиктэрэн киирэн барабын. Онтон иистэнэр массынаһа тиктэрэн дьарыктыбын. Иистэнэр массына ис тутулун, хайдах иитиллэрин, ыраастана, арыылана сылдыһахтааһын туһунан хайаан да кэпсиибин, көрдөрөбүн. Иистэннэн туттар тэрилэ барыта орун оннугар үчүгэйдик үлэлирин, иистэнэргэ мэхэйи үөскэтиэ суохтааһын быһаарабын. Дьэ ол кэннэ тугу тигэн саһалыылларыттан уруһуй онотторон, төһө миэтирэлээх таһаһы ылалларын этэн, суруйан биэрэн танас ылларыбын. Бастаан дьууппаттан саһалаан, мээрэй ылан, тутатына быһан тигэн киирэн барабыт. Онтон сыһыа саастарынан көрөн улахан үлэлэргэ көһөбүт. Ол курдук, күннээһи кэтиллэр танастары, оскуоланы түмүктүүр баал, сана дьыллааһы мааны быһааччылары, көстүүмнэри, бүрүүкэлэри тиктэрэбин. Кыра кылаас кыргызтара хордуонтан, фоамирантан куукула онорон, сахалыы ырбааһы, кэһиэччик, бастына оҥуруонан киэргэтэн тикпиттэрэ. Бирдиилээн улахан кылаас кыргызтара түүлээхтэн кыһынны бэргэһэ, сон тиктибит түгэннэрэ эмиэ баар. Куруһоһакка оҥо бэйэтин баһа өттүнэн кэлэр, туох эрэ туһалааһы, наадалааһы тигиэм, оноруом диэн сыалтан. Үлэтэ түмүктээх, туһалаах буоларыгар дьулуһар. Манна төрөппүт интэриһэ күүстээх, туох таһаһы тигэринэн матырыһаалларын булан, атыылаһан биэрэн ыһар. Оҥо үлэтэ ситиһиилээх, үчүгэй түмүктээх буоллаһына төрөппүт үөрүүтэ мунура суох буолар.

Ол курдук төрөппүтү кытта ыкса үлэлэһэбин. Төрөппүттэрбэр маастар кылаастары тэрийэн ыһабын. Бэйэ мээрэйинэн нэмиэт онотторобун, сахалыы танас кырадаһыныттан “кыбытыктаах” суумка, сахалыы халадаай ырбааһы быһарга үөрэтэн, сүбэлээн-амалаан тиктэрэбин.

Онтон бу кэнники сылларга сахалыы өбүгэлэрбит ийин сөргүтэн, кыргызтарбар быысапка, танас кырадаһыныттан “кыбытыктаах” тигии ньыматынан дьарыктанар буоллубут. Ол курдук сахалыы олбохтору, хаһпар суумкалары тигэн араас таһымнаах куонкурустарга, фестивалларга кыттан ситиһиилэрдээхпит. Маннай илии сиигинэн тигэн саһалаабыһпыт, онтон тэтимнээх буоллун диэн иистэнэр массынаһа тигэр ньыманы туттар буолбуппут. Быысапка, кыбытыктаах

иис оџону бэрээдэктиир, тулуурдаах, дыаньардаах буоларга көмөлөһөр. Ахсаан, уруһуй, черчение, технология предметтэрин кытта ыкса ситимнээх буолан, оџо суоттур, толкуйдуур, онорон көрөр дьоџура сайдар.

Кэрэни айарга, онорорго ыарахаттар элбэхтэр: ымпыктаах-чымпыктаах мындыр үлэни толорорго дьулуурдаахтык, уһуннук тулуйан, сыралаһан үлэлээһин туһунан өйдөтүллэр. Ыраас, сыһыата суох үлэни толорууга кыһанан, ыксаабакка үлэлээһин түмүктээх буолуутун өйдөтүү – ити биир бастакы сорук буолар. Итинтэн киһиэхэ дьоџур үөскүүрүн, үчүгэй үлэ түмүгүнэн, киһи санаата күүһүрэн, улам кыайыгас буолуу ситиһиллэрин, үлэни толоруу ньымата улам түргэтиирин быһааран тиэрдии.

Биһиги өбүгэлэрбит кыра оџону куһаҕан тыынтан олуһун диэн харыстаан көрөллөрө, итэллэрэ. Бэл аатын ааттабат, хос ааттаах буолаллар эбит. Оџо киһи санатын өйдүүр буолуџуттан итэџэллээх буоларга үөрэтэллэрэ. Ол иһин иистэнии быһыгар, оџолорго иискэ сыһыаннаах бопсор үгэстэри билиһиннэрэбин. Оччоџо ол оџоџо сизр-майгы тупсуутугар дьайар уонна куһаҕаны онорортон туттуна үөрэнэллэр.

Саха кэрэ кыһа өйө-санаата, быһыыта – сигилитэ, тутта-хапта сылдыһыта сэмэй, сизрдээх буолуохтаах. Дьон ортотугар сэмэйдик, дьонтон туора хаампакка дьон сизринэн сэмэйдик сылдыһы – кыыс бөџө, бигэ туругун олохтуур.

АНЫГЫ ОЛОХХО ТӨРҮТ ҮГЭС ЭРГИИРИН ТУТУҢУУ

Олох-дьаһах хаамытыгар, дьон быһыытыгар-майгытыгар хатыланан кэлэ турар көстүүлэр үгэстэринэн (традиции) ааттаналлар. Аан дойду омуктара бары үгэстэрин өрө тутулар. Дьоһуннаах, туһалаах диэбиттэрин кэлэр үйэлэргэ илдэ бараллар.

Норуот үгэһэ олоџун ис хоһоонуттан үөскээбит логической, исторической өйдөбүл. Бастакы үөскээһинэ норуот олоџун эйгэтин өйдүүр дьоџуруттан тахсыбыт: төрүүр ыччатын көрүүтэ-харайыыта, элбэх оџолоох дьахтары ытыктааһын, киниттэн олоххо үөрэнии быһыытынан үөскээбит. Норуот өйө-санаата сайдан айылҕаны бэйэтин олоџун-дьаһаҕын, үгэс буолбут үлэтин кытта бииргэ дьүөрэлээн көрүүтэ киирэр.

Үлэттэн үөскээбит үгэстэргэ хотууру уулатыы үгэһэ, хотон иччитин ытыктааһын, дьахтары ытыктааһын Айыыһыт өйдөбүлэ – барыта үтүө үгэстэргэ кубулуйбуттара. Айыы үгэстэрэ диэн буолбуттар. Ити үгэһи тэйитэ өйдөөһүн түмүгэр танара, иччи, үөскээн барбыт. Итинтэн ыла үгэс олохтон тэйбит, эмоциональной өртүгэр охтубут өрүттэрэ итэџэлгэ, танараџа, онноџор абааһыга тийэй кубулуйбуттар.

Үгэс сүрдээх дирин ис хоһоонноох. Хаһан эрэ общество, государство буола илигинэ, билигин сокуонунан салалларбыт курдук, общество үгэһинэн салаллар үгэһэ баара. Онноџор этнос буолбут, норуот буола үүммүт омуктар суруктана иликтэринэ үгэһинэн салаллан олорбуттар. Аныгы кэм уруккуну кытта сибээстэһэр биир ситимэ. Үгэһи тутуһуу – сайдыы бэлиэтэ.

Билигин уларыта тутуу, аһаҕастык кэпэстии буолбутунан, биллэн турар олох сана көрүү үөскүүр, биһиги төрүт культурабытыгар төннүү – хаттаан эргиллии – бара турар. Норуот бвһыытынан национальной өй-санаа өрө күүрэн тахсыбытыгар туох баар үгэстэргэ интириэс үөскүүр. Онон норуокка үгэс суолтата улахан оруоллаах буолла. Үгэстэр норуот культууратыгар улахан оруоллаахтар. Наукаџа төрүт культура диэн өйдөбүл – туох баар олорор олоџун, таннар танаһын, туттар сэбин, киһи киһиэхэ, айылҕаџа сыһыаны холбоһон норуот мөссүөнүн көрдөрөр. Оттон үгэстэр норуот культууратыгар киирэллэр, төрүт культуура сүннэ буолар.

Саха былыргы үгэстэригэр күннэ, ыйга сүгүүрүйүү мэлдьи баара. Дэлэбэ даҕаны «ый-күн ыйыаҕа» диэннэр аныаха диэри номох буолан сылдыяхтара дуо? Биниги өбүгэлэрбит былыр-былыргаттан күндээрэр күнү халлаан танаратын бастыҥа оностубутара. Бу өйдөбүл билинни киһи экологическай культууратын, айылҕаҕа сатаан алтыһан олорор культууратын тирэбэ буолар кыахтаахтар. Маны ырытан көрдөххө саха айылҕаны ис хоһоонноон (смысл), уобарастаан өйдүүрү көстөр.

Ол курдук, ыйынан төрүт үгэс эргиригэр көрөр буоллахха, билигин ыам ыйыгар сааскы ньукуолуну саха өрүү бэлиэтиир. Бэйэтин айылҕатыгар сөп түбэһиннэрэн сыл табыстыбыт, күөххэ үктэннибит диэн ааттаан. Сыл тахсара, күөххэ үктэнэрэ диэн ол аата сүөһүбүтүн этэннэ кыстаттыбыт, күөх окко тириэртибит диир. Сүөһү иитэр культуура Дьоро күнэ буолар. Аар хатынна салама ыйаан Дойду иччитигэр киирэллэр. Саха аһвар тиксэр сизиринэн бу күн саламаат сииллэр. Билигин Ньюкуолун күн маннайгы куһу амсайар ыал билигин дабаар бөбө буоллаҕа дии. Айылҕа туонатыгар тахсан дьинэн сылдыы, көй салгыһна көнүл тыынан, оонньоон көрүлээн, маннайгы чээл күөххэ көччүйэн сылдыы билигин да үгүс киһиэхэ баар.

Билинни кэмнэ саха төрүт үгэстэрэ толору тутуһулар кыахтаахтар дии саныбын. Саха баһыйар үгүс өттө тыа сирсгэр олорон сүөһү ииттэн олорор. Үгэһи тутуу киһиэхэ бэйэтигэр аналлаах, ону таһынан айылҕаны алдыаппат, чөл олохтонор туһугар ананар. Онон үгэһи сатаан тутуһар туһуттан маннай ыйдарынан батыһан олох онгостор ньыма, албас онгостуохха диэн этиилэрдээхпин. Онтон билинни үйэбэ сана олох кэлэн төһө сизери-туому тутуһабытый? Сизери-туому тутуһуу син баар диэххэ сөп, биирдиилээн дьон. Кинилэр аал уоту аһаталлар, бултуу табыстахтарына байанайы аһаталлар. Ол аата сизери-туому ситэри билбэтэллэр, өбүгэ саҕаттан дойдулары, сизери-уоту ытыктыыллара көстөр. Онтон саха аныгы дьоно үгүс өттүбүт европейскай өйгө-санааҕа ылларан сизери-туому тутуһуу мөлтөбүн ааһан, билбэппит сытар. Ол кинилэр буруйдара буолбатах, олох үтүргэнэ, олох атын өттүнэн сайдыта буолар.

КИҨИ АЙЫЛҒАНЫ КЫТТА АЛТЫҨАР КУЛТУУРАТА

Айылҕа уонна култуура ситимнэрин туһунан киһи диэн харамай баарын тухары тохтообот толкуйга түһэр диэн буолар. Ол эбэтэр бу проблема хаһан да тохтоон-сүтэн хаалбат, быһаарыллан бүппэт (вечная) проблема буолар. Бу улахан проблема мунура суох элбэх туһааннаах, быстах, чопчу проблемары үөскэтэр. Балары барытын былыргы философтартан саҕалаан билинни культурологтарга тийэ ырыппытара даҕаны, аны да ырытыахтара чинчийиэхтэрэ турдаҕа. Ол курдук биир сытыы проблеманан айылҕа уонна төрүт үгэс (традиция) ситимэ буолар. Саха культуратын айылҕаны кытта ситимни тутан чинчийиини Б.Н.Попов, Р.И.Бравина, П.А.Слепцов, К.Д.Уткин, Л.А.Афанасьев-Тэрис, А.Н.Павлов-Дабыл, Г.С.Попова, М.С.Васильева, М.А.Попова, Г.Г.Федорова сүрүннэн чинчийэн онгорон кэллилэр.

Култуура саамай быһаарылаах аранатынан киһи айылҕаны алтыһар култуурата, киһи айылҕаҕа сыһыана буоларын билинэн олорор сөбүн туһунан билигин элбэхтик суруйар, этэр, саныыр буоллулар.

Хотугу айылҕа эмсэбэлэнэрин уонна чөлүгэр түһүүтэ ыараханнардаах буоларын төрүттэрбит өрдөөбүтэ өйдөөбүттэрэ. Айылҕаҕа сыһыан хаһайыстыбыннай, үлэ-хамнас циклын кытта ыкса хатыһытын түмүгэр араас табуулар (бобуулар) танараҕа үнүүлэринэн, үгэстэринэн, туомнарынан бэрээдэктэммитэ уонна булгуччу экологическай императив быһыытынан чорбойбута. Бу сыһыан сахалар олохторугар Айыы үөрэбэр көстүбүтэ. “Айыы” диэн өйдөбүлү атыннык сүөл быһыы, сыһа, итэбэс, анныы эбэтэр өссө киэнник итэбэл нравственной ыйыытын

кэһии, эбэтэр ордук уус-ураннаан – “күн эйгэтэ”, “танара эйгэтэ”. Айыы үөрэбэ – үтүө өйү-санааны үөрэтии, иччилэпгэ итэҕийии. Дьизэ-уот, бултуур сир, күөл, хайа, ойуур барыта иччилээх. Биир тылынан, киһи олобун сабыдыаллыыр барыта иччилээх. Олус ытыктанар иччи – уот иччитэ, оттон хотой саха мифологиятыгар «бары кынаттаах тойоно», “үөһэ танара оҕото (уола)” уонна симэх көтөрдөрө, суорга, кэбэбэ, манан туруйаба – кыталыкка, кубаба, эһэбэ сүгүрүйэллэрэ.

Айылба дууһалаах, киһи айылбаны кытта сыһыаныгар бэйэтин ис туругун ыраастык уонна бэрээдэктээхтик тутуохтаах. Айылбаны ытыктааһын киһи уопсастабатыгар тапталынан сабаланаар, онон кинини атын дьон уонна кинилэргэ бэйэтин этиитинэн баҕатын толотторуу эбэтэр кини туһунан санааһын сөбө суох. Киһи айылбаны баһыйыа суохтаах, ол гынан баран айылба сокуонугар сөп түбэһиннэрэн олоруохтаах диэн философ Борис Николаевич Попов оруннаан эппитэ.

Айылбаба сыһыан сирэ-туома биһиги өбүгэлэрбит өссө аҕа ууһунан олоҕорбут кэмнэриттэн сайдан барбыт бадахтаах. Сирэ-туому аҕа ууһа эбэтэр биис ууһа бэйэтэ быһаарара. Үксүн хас биис ахсын, тус-туспа гынан баран, биир ис хоһоонноох туомнар бааллара. Холобур, түһүлгэнэн олорон эбэтэр отууланан сытан аал уоту албыыр, уот иччититтэн көрдөһөр сахаларга, эбээннэргэ, эбэнкилэргэ, онтон да атыттарга баар эрээри, ону толорор сир уонна алгыс тыллара уратылаахтара. Сорох биис үнэр-сүктэр ийэ кыыла хотой, сорох киэнэ бөрө эбэтэр эһэ буолара диэн билинни чинчийээччилэр бэлиэтиллэр, фольклор матырыйаалларыгар этиллэ сылдыар эбит.

Сиргэ-уокка тутта-хапта, харана дьаһана сылдыбы суруллубатах быраабылата хас биирдии киһиэхэ кыра эрдэбиттэн инэрэ. Ол иһин сир-туом хайдах ытылларын, тутуһуларын киһи барыта бэрт эрдэттэн билэр, өйдүүр эбит. Дьон хас эмэ үйэбэ чочуйбут, уостан уоска номох гынан биэрбит айылбаба сыһыана норуот сыһыанын көрүнгэ дэнэр.

Норуот төһө да суруга-бичигэ суоҕун иһин, көлүөнэттэн көлүөнэбэ, тылынан-өһүнэн эрэ буолбакка, тутта-хапта сылдыбытынан, майгытынан-сигилитинэн эмиэ, бу быраабылалары биэрэн инэрэн иһэрэ – маны билигин культура нормативнай функцията дииллэр.

Дьинэр ханнык баҕарар улахан да, кыра да ахсааннаах норуот, бэйэтин айылгытын, кутун-сүрүн өйдөбүлүттэн таһааран, төрөөбүт айылбатыгар туспатык сыһыаннаһар. Манна кини ис иэйиитэ, тулалыыр эйгэтигэр, төрөөбүт алааһыгар бэриниилээбэ, кини айылбатын, көтөрүн-сүүрэрин, сиздэрэй симэбин таптыыра иитиллибит олобун эйгэтиттэн тутулуктанар. Хас норуот, биис ууһа бэйэтин төрөөбүт дойдутун туһунан ураты, ис дууһатыгар, айылгытыгар диригиник инэн киирэр, өйүн-санаатын куойар өйдөбүллээх. Онон айылба норуот сыһыанын көрүнгүн сайыннарыы, кут-сүр үөрэбинэн тупсарыы – аныгы кэм биир боччумнаах хайысхата диэн этэллэр. Бу маннык өйдөбүл хас омук ахсын баара биллэр, баар эрэ буоллабына омук дэнэр – менталитет диэн биир тылынан ааттыыр буоллулар.

Аныгы дьон сыһыаныгар эстетика төрүөтэ эмиэ улахан суолталаах. Ол курдук сынньанар сирдэр, курорттар, стадионнар бары айылба тупсабай, талыы-талба миэстэтигэр тутуллаллар. Кэрэ көстүүлээх айылба киһини манньытар уоскутар, сынньатар, айар үлэбэ көбүлүүр, бэл эмтиир. Киһи айылбаны алтыһан олорор тосхолу билигин да баар буоллабына киһи аймах баар буолара биллэр – принцип природосообразности диэн маннык тосхолу ааттыылларын билигин сангалыы эргитэн эрэллэр диэн Галина Семеновна Попова этэр.

Сирдээҕи олох баар эбэтэр суох буолуута, чуолаан күнтэн тутулуктаабын иһин саха күннэ сүгүрүйэр итэбэллээх омук буолар. Итэбэлбит тилиннэбинэ эрэ киһи – айылба сорбото, айылба оҕото буоларын туһунан өйдөбүл оннун булан, киһи айылбалыын сөптөөх алтыһыыта олохсуйуоҕа. Айылбалыын алтыһыыта баар буолуон сөп, өскөтүн аныгы киһи удьордарыттан бэриллибит айылбаны билэр, сэрэйэр, этинэн-хаанынан ылынар, өйүнэн өтө көрөр, сүрэбинэн таайар дьобура – үс кутунан айылбалыын ситимэ, быата-туһаба барыта чөлүгэр түстэннэбинэ.

«АЙААНА» МУОДА СТУДИЯТА танаһы тигии, кизгэтии сатабылыгар уһуйуу

Кыргыттарга иис куруһуогун дьарыктыырым таһынан, оҕолор айан, тигэн таһаарбыт танастарын дьонно-сэргэбэ көрдөрөр сыалтан муода студията тэриллибитэ. Муода студията сана тэриллиитигэр, оҕолор бэйэлэрэ толкуйдаан, “Айаана” диэн аатаабытара. Ол курдук, 2002 сылтан тэриллэн, араас күрэхтэргэ, фестивалларга кыттан үгүс ситиһиилэнэн кэллибит. Оҕону иис нөнүө тулуурдаах, дьаныардаах, ылыммыты тигэбэр тириэрдэр, күүстээх санаалаах буоларын ситиһэргэ ылсан үлэлибин. Студия үлэлиэбиттэн оҕолор араас оноһуктары онорон, биирдиилээн кэллиэксийэ айан уруһуйдаан, тигэн, иистэнэн кэллилэр.

Өбүгэлэрбит төрүт сатабылларын оҕоҕо инэрэр сыаллаах олонхо уобарастарын тирииттэн, дьөһөгөй оҕотун кылыттан-сиэлиттэн оноһук онорон, тигэн таһаарбыт үс кэллиэксийэбитин билиһиннэриэм.

Былыр биһиги өбүгэлэрбит ынах, сүөһү ииттэн, бултаан аһаан, таннан олорон кэлбиттэрэ. Ол курдук, түүлээх тириини хайдах имитэн, танастаан, тигэн таннан олоһуктары билиһиннэрэр сыалтан, «Мэнэ-Ыччат» кэллиэксийэ айыллан тигилибитэ. Билинни эдэр ыччат кэрэхсэбилигэр сөп түбэһиннэрэн, аныгылыы стиллээх кэһиэччиктэри, көстүүмнэри тикпиппит. Хас биирдии оҕо айбыт танаһын бэйэтэ тигэн, сыанаба кэтэн хааман көрдөрбүттэрэ.

Сарыада Брызгалова ааптардаах “Кыыс Бухатыырдар” кэллиэксийэ айыллан тахсыбыта. Сарыада бастаан атын омуктар буойун кыргыттарын уруһуйдуур этэ. Ону, биһиги сахалар олонхо эпостаахпыт дии, онтон бухатыыр кыыс уобураһын ылыахха диэммин, “Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхону сэгэтэн үөрэтэн, чинчийэн саҕалаабыппыт. Сарыада олонхоҕо этиллэр кыыс буойуннары кэрэхсэн, Биэс Бухатыыр кыыс уобураһын, танастарын, туттар сэптэрин-сэбиргэллэрин, ох сааларын, батыйаларын, үнүүтүгэр тийэ харабар көрөн, аныгылыы стиллээх гына айан уруһуйдаабыта. Биэс Бухатыыр кыыс уобарастарын кыргыттар биирдии бэйэлэрэ тигэн, сыанаба хааман көрдөрбүттэрэ.

Үһүс “Утум” диэн дьөһөгөй сиэлиттэн кэллиэксийэни “Ситии” куруһуок уһуйааччытын,

Уваровская Александра Васильевнаһын, куолаан онорбуһут. Өбүгэлэрбит сиэли өрөн, хатан, араас оноһуктары онорон таһааралларын оҕолорбутугар билиһиннэрэн, үөрэтэн саҕалаабыппыт. Куруһуок оҕолоро төрөһүттэрин кытта бэйэлэригэр аныгылыы быһыылаах илин кэһиһэр, бастына, кур, бөбөх өрөн үөрүүлэрэ

үгүс. Сахалыы халадаай ырбаахы тигиннилэр.

Саха кыыһа быһыыта-тутуута, майгыта-сигилитэ, тутта-хапта сылдыра сэмэй, сиэрдээх буоллабына, кэрэтик көстөрүн сэргэ, олоххо бигэ, бөбө туруга олохтонор. “Кэрэли” эбии

үөрэхтээһин эйгэтигэр, кыыс оҕону иитиигэ өбүгэбиттэн хаалбыт үгэстэри, сатабылы ингэрини ситиһэ сатыбын.

Сэтинньи ый, 2022 сыл.

НОРУОТ ТӨРҮТ ОҢОҢУКТАРЫГАР АҢАҢАС ДЬАРЫКТАР

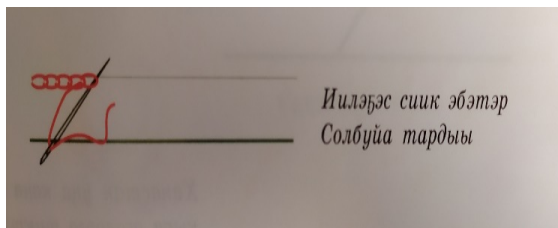
Дьарык тиэмэтэ: Сахалы быысапка судургу сииктэрин көрүгнэрэ.
Хаппары быысапкалааһын.

Сыала: Мээрэйдииргэ, ойуу түһэрэргэ үөрэни, оһуор суолтатын үөрэти, оһуор трафаретын танаспытыгар түһэрии ньыматын билии. Дьүһүнү сөпкө дьүөрэлээн туттуу. Иилэҕэс уонна суһуохтуу анныы сииги үөрэти, туттуу.

Көрдөрөр матырыйааллар: тигиллибит хаппар, танаска тигиллибит илии сииктэрин арааһа, технологическай карта.

Туттуулар матырыйааллар: сукуна танас, мулине сап, инньэ, борустуой сап, линейка, гелевай уруучука.

Дьарык хаамыта: уруһуй, эскиис оноруу, хаппарбытыгар дьүһүн талыы. Бэлэм быһыллыбыт сукуна танаска көбүүр оһуорбут трафаретын гелевай уруучуканан түһэрэбит. Анна Прокопьевна Скрябина “Оҕону кыратыттан кэрэни өйдүүргэ, иис ньыматыгар үөрэти” кинигэтигтэн илиинэн тигиллэр сииктэри туһанабыт. Бастаан оһуорбут кытыытын иилэҕэс сиигинэн тула эргиччи тигии. Мулине саппытын биир хос тутан тигиллэр, сиикпит уһуна үс мм буолар.

Ыксаабакка, бытааннык саҕаланыахтааҕын, сиик хайдах тигиллэн иһэрин болҕойон көрөн иһиллиэхтээҕин өйдөтүллэр, оҕолор үлэлэрин кэрийэн көрөн, миэстэтигэр сөптөөх ыйыылар тутатына

оһуулан иһиэхтээхтэр.

Оһуорбут кытыы сиигин бүтэрэн баран аны ис өттүн суһуохтуу сиигинэн тигии. Суһуохтуу сиик уустук соҕус буолан элбэх бириэмэни эрэйэр.

Суһуохтуу сиик

Оһуордар тигиллэн буһпуттэрин кэннэ аныгыскы дьарыкка хаппарбытын иистэнэр массыынаҕа дэтээллэрин холбоон тигэбит. Хаппар иһигэр чараас хос танаспытын тутан тигэн, костүбэт сиигинэн сирийиллэр. Хатыыр кунуопкалары, иилинэр быа тигэбит.

Суһуохтуу эргитэ тигии

Дварык тиэмэтэ: Танас кырадаһыныттан «кыбытыктаах тигии ньымалара. Олбох тигиитэ.

Сыала: Саха төрүт обүгэлэрбититтэн кэлбит таннас кырадаһыныттан ойуулаах оноһуктары үөрэтэн сөргүтүү. Өнү, дьүһүнү дьүөрэлээһини сөпкө туттуу. Тэтимнээхтик иистэнэр массынаҕа тигии ньыматын туһаныы.

Көрдөрөр матырыйааллар: бэлэм тигиллибит олбох, тигиллэ сылдыар түөрт муннук ойуу, технологическай карта.

Туттуллар матырыйааллар: сукуна танас араас дьүһүнэ, килийдээх танас, танаска туттуллар миэл-харандаас, сап, булавка, линейка, кыптыый, иистэнэр массына.

Дварык хаамыыта: уруһуй, эскиис оноруу, олбохпугуар дьүһүн талыы.

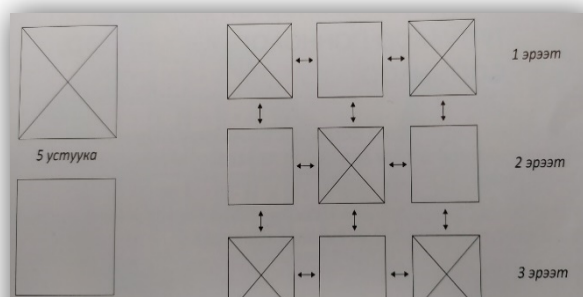
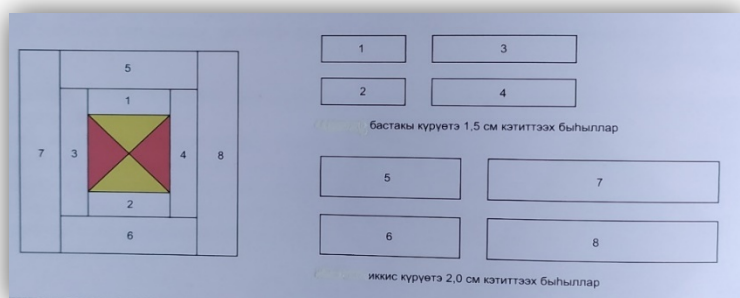
Өнү-дүһүнү талыыга Альбина Семеновна Дьячковская кинигэтигэр Мандар Уус өнү-дүһүнү сахалыы өйдөбүллэрин туһунан «өн эргирэ» диэн ыйынньыгыттан туһунабыт.

Икки араас өннөөх сукунаттан 7*7см. түөрт муннук танас кырадаһыннарын бэлэмниибит. Түөрт тэн муннуктаах кырадаһымытын, утары муннуктары сурааһынынан холбоон, аҕаардыбыт. Иккилии үс муннуктаах кырадаһыннары быһабыт уонна өннөрүнэн утарыта уурабыт. Кыбытык танаспытын кыбытан булавканы туттарабыт, иистэнэр массынынан тигэбит. Онтон бу ус муннуктарбытын түөрт муннук ойуу таһааран кыбытыктаан холбуубут. Холбонон биэс устуука түөрт муннук буолуохтаах.

Түөрт муннук кырадаһыннары, кыбытыгы киллэрэн холбуу тигэбит. Үс эрээт тахсар. Бастакы уонна иккис эрээттэр икки ардыларыгар уһун кыбытыгы холбуу тутан, булавканы туттаран баран иистэнэр массынынан тигэбит. Онтон иккис эрээккэ уһус эрээти холбуубут. Тигии холбооһунан исхиэмэтэ.

Күрүөлэрин холбоон үчүгэйдик танас нөнүө паардаах өтүүгүнэн өтүүктүүбүт. Кэтэх өттүн габардин танаһынан биэтэс тигэбит. Олбохпут ортоку ойуутун таһаардыбыт. Онтон олбохпут кытыы икки күрүөлэрин элээннэрин тигэбит.

Күрүөлэрин тигии исхиэмэтэ.

Построение лекал женского платья "Халадай"

Платье Халадай - объемной формы, с кокеткой по полочке и спинке, может выполняться как из плотной шелковой ткани (тафты), так и легких тканей. По низу платья настрачивается в один ряд оборка. Рукав платья имеет объемную форму, с густой оборкой по окату, к низу рукава притачивается манжета.

Проще всего изготовить лекала костюма на базе готовых выкроек, подходящих вам по размеру и росту, которые можно взять из журналов мод, например, лекала простой блузки со втачным рукавом или платья.

В нашем случае лекала женского платья Халадай выполнены на основе изделия полуприлегающего силуэта.

Работа выполняется по следующим этапам:

1. Сначала намечаются модельные линии платья – Халадай: линии кокетки на полочке и спинке (приблизительно выше линии груди и лопаток), линия оборки по низу изделия (приблизительно чуть выше колена); на лекале рукава намечается линия притачивания манжеты (на уровне 10-12см) и произвольно-вертикальные линии разведения рукава;

2. Нагрудная вытачка на кокетке закрывается и переносится на стан полочки;

3. Стан полочки и спинки раздвигается по вертикали на необходимую ширину (в зависимости от тонины, толщины ткани от 1/2 до 2 раз);

4. Оборка также расширяется на нужную по модели ширину (в 1/2 раза или 2 раза);

5. Манжета рукава слегка расширяется по верхней линии (на 1см с обеих сторон), поэтому верхние и нижние линии манжеты переоформляются по кривой;

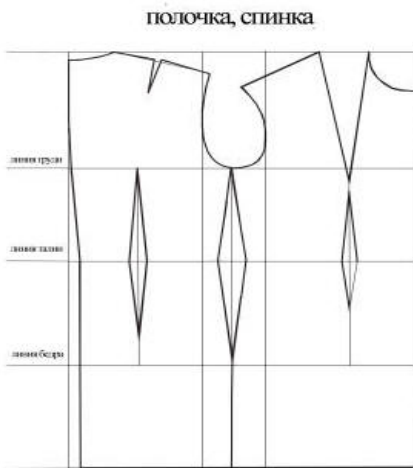
6. Рукав раздвигается методом «конического разведения», т.е. верхняя часть расширяется больше, чем нижняя (в зависимости от ткани и модели в 1/2 или 2 раза). Головка рукава поднимается по высоте приблизительно на 5-7см;

7. Воротник-стойка строится по расчетному методу: для этого проводится вертикальная и горизонтальная линия, по вертикали откладывается отрезок равный 3 см., по горизонтали - расстояние равное 1/2 обхвата шеи и соединяется по прямой. Затем по вертикали отмечается высота стойки (2-3см), от точки пересечения линии воротника и горизонтали поднимаем перпендикулярную линию, отмечаем высоту воротника (2-3см) и соединяем эти точки. Далее оформляем кривизну воротника-стойки, для этого от середины нижней линии воротника поднимаем перпендикуляр, отмечаем отрезок равный 1 см. и через эту точку оформляем кривую линию (верхняя линия оформляется точно так же).

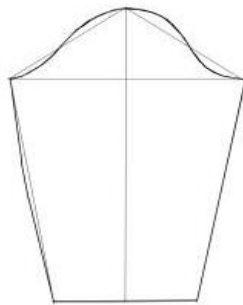
Лекала платья "Халадай" состоят из следующих основных деталей:

- кокетка полочки - 1 деталь,
- кокетка спинки - 2 детали,
- полочка - 1 деталь,
- спинка - 1 деталь,
- оборка - 2 детали,
- рукав - 2 детали,
- манжета - 4 детали,
- воротник - 2 детали.

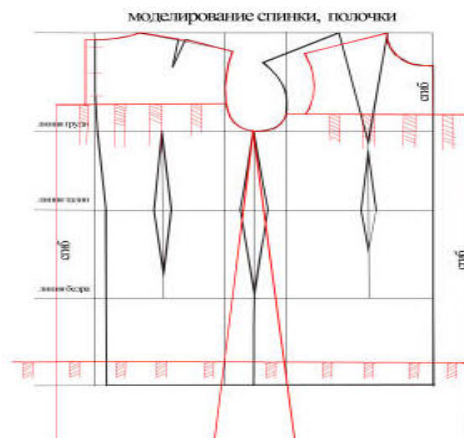
Базовые лекала женской одежды.

втачной одношовный рукав

Моделирование платья "Халадай"

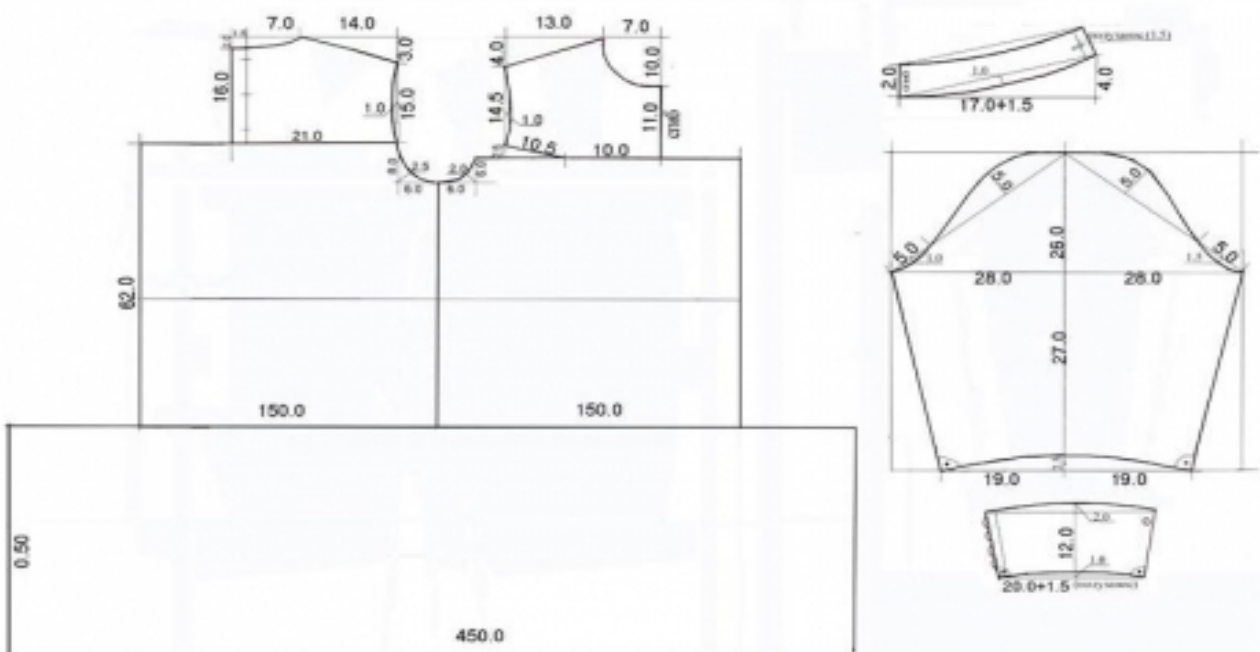
оформление воротника - стойки

моделирование рукава

Лекала платья "Халадай"

Мастер-класс по пошиву платья "Халадай"

1 этап. Раскрой деталей платья по лекалам

- Кокетка полочки - 1 деталь
- Кокетка спинки - 2 детали
- Полочка - 1 деталь (при раскрое дается нужное расширение по всей длине)
- Спинка - 1 деталь (при раскрое дается нужное расширение по всей длине)
- Рукава - 2 детали
- Манжеты - 4 детали (верхняя, нижняя)
- Воротник - 2 детали (верхняя, нижняя)

Также выкраивается полоса оборки, пришиваемые по низу платья, высотой от 45см. до 50 см; шириной от 300 см. до 450 см. в зависимости от тонины ткани; и рюши высотой 2,5см. или 3 см. для воротника и манжет, длина которой зависит от густоты рюши.

2 этап. Соединение кокеток полочки и спинки по плечевому срезу.

3 этап. Соединение кокеток с полочкой и спинкой.

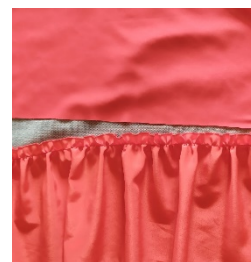
Полочка и спинка предварительно собариваются на ширину кокетки. Далее, по лекалам платья выкраивается подклад - полочка, спинка и кокетки. Обратите внимание - спинка и полочка не имеют сборку и оборку, но выкраиваются слегка расклешенными по низу. Подклад платья в подготовленном виде. Далее, подклад притачивается к платью по пройме и горловине.

Примечание. Может быть вариант притачивания кокеток подклада и платья вместе.

4 этап. Притачивание оборки по низу платья. Предварительно верхние края оборки оформляются зигзагом. Затем собариваются на ширину низа полочки, спинки. Далее, оборка настрачивается на полочку и спинку (спинка и полочка предварительно стачиваются по боковому срезу с одной стороны).

5 этап. Оформление рукавов. Сначала оформляется манжета. Нижняя манжета предварительно дублируется флизелином. Потом к манжетам пришиваются воздушные петли. Затем, к манжетам притачиваются рюши. Рукав собаривается по окату и низу. Затем к рукаву притачивается манжета. Рукав готов. Готовые рукава притачиваются к платью.

6 этап. Оформление воротника. Заранее заготовленную рюшу притачиваем к воротнику. Примечание. Рюши могут быть разных вариантов - со сборкой или со складками. Затем, притачиваем готовый воротник к платью (вид сзади).

Авторский проект «Азбука шитья» для педагогов дополнительного образования.

Несмотря на обилие магазинов одежды и ателье, казалось бы, позволяющих воплотить в реальность любые представления об идеальном платье, многие женщины все еще мечтают научиться создавать одежду, чтобы давать выход творческой энергии и всегда носить уникальные наряды.

Последние годы в нашем обществе произошли серьезные изменения. С одной стороны, усложнились социально-экономические условия. С другой стороны, общественная система все больше диктует обращение к человеку, которому необходимо выразить свою индивидуальность, неповторимость.

Проект «Азбука шитья» определяет пути формирования творческой деятельности в процессе обучения педагогов основам конструирования, моделирования и по шитью изделия. Сперва, я провела опрос у своих коллег – педагогов для реализации этого проекта. У нас в центре дополнительного образования детей «Кэрэли» большинство педагогов дали положительный ответ, что нужен такой проект и согласились реализовать.

Цель проекта: создание условий для формирования творческой деятельности педагогов, выявлять индивидуальные интересы, потребности и способности, приобрести навыки по шитью и использовать в семье.

Задачи:

- выявлять эстетические восприятия окружающего мира, эмоционально - ценностного отношения к нему;
- формирования знаний, умений и навыков по основам конструирования, моделирования и дизайна одежды на уровне, позволяющем ориентироваться в моде, создавать свой неповторимый стиль.

На этот проект приходят педагоги с разным уровнем знаний и умений. Кто-то с трудом может пришить пуговицу, а кто-то готов похвастаться парой сшитых нарядов, но желает улучшить свои результаты или научиться моделированию одежды, поэтому необходимо объединять начинающих в отдельную группу, иначе всем будет неинтересно. Поэтому я разделила педагогов на две группы: 1 группа - начинающие, 2 группа – с простыми навыками.

Примерная программа для начинающих включает в себя следующие разделы:

- правила снятия мерок и обработки швов;
- раскрой юбки и внесение изменений после примерки, выполнение швов, обметывание, выполнение застежки-молнии и обработка пояса;
- построение передней и задней половинки брюк, раскрой и сметка брюк, внесение изменений после примерки брюк, разновидности карманов, выполнение застежки на брюках, сборка брюк;
- построение основы платья или блузки, моделирование основы путем переноса выточек, конструирование и моделирование втачного рукава.

Такой проект может быть интересен новичкам и тем, кто умеет шить. Те, кто окончил программу для новичков и хочет продолжать учиться, могут присоединиться к 2-й группе, изучающей моделирование одежды. На моделировании одежды учатся создавать одежду, подчеркивающую достоинства и скрывающую недостатки фигуры, шить не только юбки типовых моделей, но и сложные, необычные наряды. Примерная программа предполагает изучение основ

моделирования и конструирования одежды в зависимости от типа фигуры и силуэта, выбор фасона и покроя одежды с различными рукавами, моделирование сложных фасонов юбок и брюк.

А также проинформировать и научить, как пользоваться с оборудованием швейного производства (бытовая стачивающая машина, оверлок), утюгом (влажно – тепловая обработка).

Приходят сразу с материалом для шитья, с целью изготавливать изделия. Изделия изготавливаются поэтапно:

- 1 этап – Повседневная одежда;
- 2 этап – Якутская национальная одежда;
- 3 этап – Вечерние наряды;

Продолжительность проекта в учебный год составляет 72 часа. Занятия проводятся не чаще двух раз в неделю, длятся 2 часа. Необходимо так рассчитать содержание занятий, чтобы основную часть работы делали под наблюдением преподавателя во избежание ошибок, а дома производили только несложные манипуляции.

Этот проект «Азбука шитья» начали в 2019 году, в данное время продолжает реализовываться, педагоги уже изготовили несколько изделий для себя и для своих детей.

В этом году основной целью является проведение конкурса профессионального (швейного) мастерства для педагогов дополнительного образования, любителей шитья «Уран иис абылана». Участие принимают педагоги прошедшие поэтапный курс по проекту «Азбука шитья».

https://youtube.com/watch?v=4_K92FsEyy8&feature=share

Мастер-класс "Кыбытыктаах тигии"

<https://youtu.be/ZhUESAVOeXo>

"Золотые занятия" Стручкова Е.Р.

<https://youtu.be/-vExAaVyEHo>

Коллекция "Утум" студия моды "Айаана"
МБУДО "ЦДОД"

<https://youtu.be/sl1Dtp7zBuA>

Мастер-класс "Харысхал" МБУДО ЦДОД "Кэрэли"

https://www.instagram.com/invites/contact/?i=gle5ozpttnf9&utm_content=lih1dg

Инстаграмм страница кружков "Азбука шитья", "Ай-Тик", студии моды "Айаана"

Дополнительная общеобразовательная (общеразвивающая) программа художественного направления «Ай-Тик»

Возраст обучающихся: 10-16 лет.

Срок реализации: 2 года.

Автор-составитель:

Стручкова Евдокия Родионовна,

педагог дополнительного образования.

Направленность программы - художественная. Программа направлена на приобщение обучающихся к основам дизайна, и выявление одаренных детей с целью развития их творческого потенциала.

Актуальность данной образовательной программы, современный социальный заказ на образование обусловлен задачами художественного образования обучающихся, которые выдвигаются в концепции развития дополнительного образования детей. Сегодня возрастает потребность общества в конструктивности, мобильности, в эстетически организованной среде, но, к сожалению, недостаточно уделяется внимание разработке и практическому использованию этого направления. Самостоятельность обучаемых, конкурентоспособность, мобильность будущих специалистов, способности к сотрудничеству и коммуникации посредством занятий дизайн - проектирования и стилистики (дизайн одежды, разнообразие стилей).

Важность художественного образования, использования познавательных и воспитательных возможностей предметов художественно-эстетической направленности, которые формируют у обучающихся творческие способности, чувство прекрасного, эстетический вкус, нравственность. Обучающийся сам ответственен за выполнение всех поставленных творческих задач, и в его руках находится решение целого процесса создания дизайн - проекта (например, коллекции одежды).

Новизна данной образовательной программы заключается в том, что программа дает возможность не только изучить различные техники декоративно-прикладного искусства, но и применить их. Использовать комплексно, при проектировании предметов одежды и всего, что так или иначе окружает нашу жизнь. Научиться сближать национальные стили, восприимчивости к новому.

Отличительные особенности данной программы от других программ по дизайну заключаются в том, что программа «Ай-Тик» предполагает обязательное использование моделирования и дизайна одежды. Так же изучение различных способов декорирования, изготовление и дизайн украшений, аксессуаров. Особенно ценно, при реализации данной программы, самостоятельное изготовление коллекции одежды.

Особенностью программы «Ай-Тик» является также интеграция с рядом учебных предметов: изобразительное искусство, черчение, история, технология, хореография, что является средством разностороннего развития способностей детей. Интеграция в этой программе является не простым сложением знаний по нескольким дисциплинам, а объединяет знания, систематизирует, расширяет их и служит основой развития познавательного интереса.

Целью данной программы является развитие творческих способностей и личностных качеств детей, ориентируясь на свободное развитие человека, на творческую инициативу.

Образовательные задачи:

- освоить технологические знания проектирования и художественного конструирования швейных изделий и предметов быта;
- овладеть практическими навыками и приёмами изготовления и декорирования изделий;
- обучить основам дизайна;
- познакомить с основными законами композиции;
- научить пользоваться законами цветоведения;

- формировать художественно-образное мышление;
- формировать практические навыки работы в различных видах дизайна и изобразительного творчества.

Воспитательные задачи:

- формирование общей культуры обучающихся;
- воспитание самоорганизации детей;
- воспитывать аккуратность, прилежание в работе, трудолюбие;
- воспитывать чувство сопричастности к традициям различных культур, чувство особой гордости традициями, культурой своей страны, своего народа;
- воспитывать стремление к качеству выполняемых изделий;
- воспитывать чувство удовлетворения от творческого процесса и от результата труда;

Развивающие задачи:

- развивать общий кругозор;
- развивать художественно-эстетический вкус при составлении композиции костюма;
- развивать зрительное восприятие, чувства цвета, композиционной культуры;
- развивать творческую деятельность учащегося;
- развивать способность к сотрудничеству и коммуникации;
- умение проявлять социальную ответственность, осознанного жизненного самоопределения и выбора профессии.

Педагогическая целесообразность образовательной программы. Формирование и развитие творческих способностей, удовлетворение индивидуальных потребностей в интеллектуальном, нравственном и физическом совершенствовании. Программа предполагает работу над индивидуальными и коллективными работами в кружке дизайна как одну из форм развития интереса в художественном обучении детей с различными начальными данными. Каждый обучающийся любого уровня подготовки и способностей в процессе обучения чувствует себя важным звеном общей цепи (системы), от которого зависит исполнение коллективной работы в целом. Обучающийся, осознавая эту значимость, старается исполнить свою часть работы достойно, что способствует формированию чувства ответственности и значимости каждого участника творческого коллектива. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающихся и направлена на воспитание чувства патриотизма и любви к Родине, почитания народных традиций как источника красоты и жизненной силы.

Педагогические принципы в работе:

- личностно-ориентированного подхода (обращение к субъектному опыту обучающегося, то есть к опыту его собственной жизнедеятельности, признание самобытности и уникальности каждого ученика);
- природосообразности (учитывается возраст обучающегося, а также уровень его интеллектуальной подготовки, предполагающий выполнение заданий различной степени сложности);
- культуросообразности (приобщение обучающихся к современной мировой культуре и их ориентация на общечеловеческие культурные ценности);
- свободы выбора решений и самостоятельности в их реализации;
- сотрудничества и ответственности;
- систематичности, последовательности и наглядности обучения;

Методы обучения:

- объяснительно-иллюстративный;
- репродуктивный;
- деятельный;
- исследовательский;

В процессе обучения предусматриваются следующие формы занятий: типовое (сочетающее в себе объяснение и практическое упражнение), собеседование, консультация, экскурсия, дискуссия, интегрированные занятия, практическое упражнение под руководством педагога по закреплению определенных навыков, самостоятельное.

Основным видом деятельности являются **практические занятия**.

Ожидаемые результаты:

В сфере личностных действий у обучающихся будут сформированы:

- самостоятельно адекватно оценивать правильность выполнения действия и вносить коррективы в исполнение действия, как по ходу его реализации, так и в конце действия;
- осуществлять поиск информации с использованием литературы и средств массовой информации;
- отбирать и выстраивать оптимальную технологическую последовательность реализации собственного или предложенного замысла.
- навык самостоятельной работы и работы в группе при выполнении практических творческих работ;

В сфере познавательных действий обучающиеся научатся:

- приобретать и осуществлять практические навыки и умения в художественном творчестве;
- осваивать особенности художественно – выразительных средств, материалов и техник;
- развивать фантазию, воображение, художественную интуицию, память;
- развивать критическое мышление, в способности аргументировать свою точку зрения по отношению к различным произведениям изобразительного декоративно – прикладного искусства.

В сфере коммуникативных действий обучающиеся научатся:

- адекватно использовать речь для планирования и регуляции своей деятельности;
- в результате занятий у обучающихся должны быть развиты такие качества личности, как умение замечать красивое, аккуратность, трудолюбие, целеустремленность.
- первоначальному опыту осуществления совместной продуктивной деятельности;
- сотрудничать и оказывать взаимопомощь, доброжелательно и уважительно строить свое общение со сверстниками и взрослыми;
- формировать собственное мнение и позицию.

Обучающиеся в конце учебного года выполняют **творческий проект**.

Творческий проект выполняется как заключительная самостоятельная работа с целью:

- систематизации, закрепления и углубления полученных теоретических и практических знаний, умений;
- формирования умений применять теоретические знания, использовать нормативно-справочную литературу;
- применения полученных знаний и умений при решении и выполнении практических заданий, связанных с будущей профессиональной деятельностью;
- развития самостоятельности, творческой инициативы и организованности.

Творческий проект является самостоятельной работой обучающегося, в которой он показывает умение использовать на практике полученные теоретические знания. Итоговой работой является коллекция моды, разработанная и созданная обучающимися.

Методическое обеспечение программы.

Метод обучения – это совокупность приемов и способов организации познавательной деятельности обучающегося, развитие его умственных сил, взаимодействия педагога и обучающихся, обучающихся между собой, с природной и общественной средой. Метод обучения реализуется в единстве познавательной деятельности педагога и обучаемых, уяснении обучающимися знаний, овладении умениями и навыками.

Методы, используемые для реализации образовательной программы "Ай-тик":

- комплексный метод
- метод применения образных моделей
- опросный метод
- система усложняющихся творческих заданий (методический принцип);
- наглядно - образный метод

Материально-техническое обеспечение программы.

1. Швейные машины, оверлок, отпариватель, утюг, гладильная доска, булавки, нитки, иголки, ножницы, лекала, манекен для моделирования, манекен ростовой, специально оборудованными столами, закройный стол, шкафы для хранения материалов.
2. Рабочая коробка обучающегося. В ней находятся иглы, ножницы, кисти, отрезки тканей, конверт с выкройками и прочее.
3. Демонстрационный материал: фотоальбом выставочных работ, готовые изделия, образцы рисунков и эскизы, презентации по темам, технологические карты.
4. Расходные материалы: ткань для создания коллекции, лоскуты ткани. Различные ткани для создания коллекции, нитки, канцтовары, клей ПВА, клей Момент, бумага и прочее.

Литература для педагога:

1. Виппер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. М., 2004г.
2. Кузин В.С. Сиротин В.И. " Программно-методические материалы "
3. "Изобразительное искусство. 5-9 классы". М., Дрофа, 2000г
4. Иллюстрированное пособие по разработке и построению женской одежды с цельнокроеным рукавом: учебное пособие. Е. С. Антипина, В. В. Киселева. 2005
5. Каминская М.В. История костюма – М., Легкая индустрия, 2000
6. Косинец И.Б. Дефекты швейных изделий. 2012 г.
7. Удальцова Л.Л. Закройщик. Женская легкая одежда. 2011 г.
8. Орлова Л. Азбука моды. – М.: Просвещение, 2001г.
9. Черемных А.И. "Основы художественного конструирования женской одежды". – М.: Легкая и пищевая промышленность, 2002г.
10. "Шитье – мое хобби". – Оффенбург: Энне Бурда, 2000г.
11. Этикет и стиль – большая энциклопедия. М.: Эксмо; Саратов: Фаворит Букс, 2010 г.
12. Автор-составитель Т.О.Бердник. Моделирование и художественное оформление одежды. Ростов н/Д:-2011г.
13. Жак Лин – Азбука кроя, М.: Рипол классик, 2015г.
14. Мандар Уус. Саха ойуута-бичигэ. Дьокуускай: Айар, 2021с.
15. Скрябина А.П., Герасимова Д.С. Оҕону кыратыттан кэрэни өйдүүргэ, иис ньыматыгар үөрэтии. Дьокуускай: Офсет, 2008с.
16. Уран Хатын-Петрова С.И. Өбүгэ таһаһа: бэлиэлэр, ымыылар. Дьокуускай: Бичик, 2018с.
17. Жиркова Л.П. Кырадаһын умсулҕана. Дьокуускай: Бичик, 2016с.
18. Дьячковская А.С. Дьэрэкээн кырадаһыннар. Дьокуускай: Бичик, 2018с.
19. Козлова Д.С. Кырадаһын абылана. Дьокуускай: Айар, 2021с.
20. Яковлева Л.А. Хаппар. Дьокуускай: Медиа-Холдинг, 2018с
21. Торотов Г.Г. Эбүрдэ. Дьокуускай: Бичик, 2006с.

Толордо: Мэнэ-Ханалас улуун «Кэрэли» эбии үерэхтээнин
«Ай-Тик» куруһуогун уһууллааччыта
Стручкова Сайаана.

Сыала: Саха төрут обүгэлэрбититтэн кэлбит таннас кырадаһынтан ойуулаах оноһуктары үөрэтэн сөргүтүү, тэтимнээхтик иистэнэр массынаба тигии. Оноһуктарбын куннээби олоххо туттуу.

Танас кырадаһынтан ойуулаах оноһук арааһа билигин элбээтэ. Ол курдук, ат симэхтэрин (чаппараах, кычым, лэпсэ), сыттыгы, орон сабытын, үтүлүгү, суумканы, истиэнэбэ ыйанар паннолары тигэр буоллулар. Ол курдук мин танас кырадаһыннарыттан бэйэм сумка тикпитим. Хайдах тикпиппин мин билигин эһиэхэ билиһиннэриэм.

Сахалыы оһуордаах суумка- технологической картата

Үлэ хаамыыта	Үлэ схемата	Туттуллар матырыйааллар
<p>1. Эскиис оноруу, былааннааһын, бэлэмнэнии үлэ.</p>		<ul style="list-style-type: none"> -сукно матырыйаал; -харандаас, линейка; -кыптыый; -танаска туттуллар миэл; -илиинэн тигэргэ инньэ, сап;
<p>2. Бастаан кыһыл уонна күөх танаска бхб сантиметрдаах көнө муннук кэрчиктэрин тардан уруһуйдуубун уонна ортотунан үс муннук ойуу тахсарын курдук кэрчик оноробун. Онтон хара дьүһүннээх сукноба 1 сантиметр кэтиттээх кыбытык танаспытын быһан бэлэмниибит.</p>		<p>Сукно матырыйаал, харандаас, линейка; кыптыый, танаска туттуллар миэл.</p>
<p>3. Ол кэннэ уруһуйдаабыт кэрчиктэрбинэн кыптыыйынан кырыйан бэлэмниибин. Миэхэ 20 устуука үс муннук тахсыахтаах.</p>		<p>Кыптыый.</p>

<p>4. Иннээ, сап бэлэмнээн икки күөх уонна кыһыл дьүһүннээх үс муннугу утарыта тутан, икки ардыгар хара кыбытык танаспын тутан хачайдыы анньыы сиигинэн тигэн холбуубун.</p>		<p>Иннээ, сап.</p>
<p>5. Холбоон тигэн баран хас биирдии сиик кэнниттэн үчүгэй өттүнэн тутан хара кыбытык танаспытын тэннээн кырыйан биэрэбит.</p>		<p>Кыптыый</p>
<p>6. Танас кырадаһыннарынан ойуу таһааран холботолоон баран, сииктэрин көннөрөн өтүүктүүбүн. Ол кэннэ барытын сааһылаан ууран, хас бирдиилэрин хачайдыы анньыы сиигинэн холбуубун.</p>		<p>Иннээ, сап, өтүүк</p>
<p>7. Суумкам маннык буолла. Мин суумкабын сайын ыһаахха сахалыы танаспын кытта иилинэн туппутум.</p>		

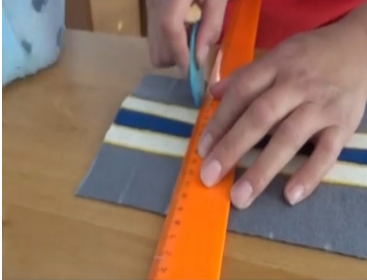

Иистэнэр массынанан кыбытыктаах олбох тигии.

Олбохпун тигэрбэр бастаан биһиги өбүгэлэрбит дьүһүнү туохха холуулларын үөрэттим. Айылҕа көстүүлэринэн – сир-халлаан, от-мас, уу-хаар, кыыл-сүөл, дьыл уларыытытын таба көрөннөр олус мындырдык ааттыыллар эбит. Ол курдук, бу борон дьүһүн – буспут моонньоҕон хараарыан иннинэ дьүһүнэ, тэтэркэй кыһыл – буспут уулаах отон дьүһүнэ, сырдык кугас – күһүн от-мас хагдарыйбыт кэмин дьүһүнэ, кыбытыгым аранас– куурусса сыммытын буспут уоһабын дьүһүнэ. Онтон бу саахымат ойуум, хайаан даҕаны харыстыыр, араначчылыыр күрүөлээх буолар. ол курдук, сиикэй от күөбэ – от-мас дьүһүнэ уонна тэтэркэй кыһыл- буспут уулаах отон дьүһүнэ.

Үлэ хаамыта	Үлэ схемата	Туттуллар матырыйааллар
<p>Эскиис оноруу, былааннааһын, бэлэмнэнии үлэ.</p>		<p>-сукно матырыйаал; -харандаас, линейка; -кыптыый; -танаска туттуллар миэл; -илиинэн тигэргэ инньэ, сап; Сукуна танас араас дьүһүнэ, сап, кыптыый, линейка, иистэнэр массына.</p>
<p>иистэнэр массынанан тиктим уонна түргэн дии санаатым.</p>		<p>Иистэнэр массына, сап. кыптыый. өтүүк.</p>
<p>Танас кырадаһыннарынан ойуу таһааран холботолоон баран, сииктэрин көннөрөн өтүүктүүбүн. Сахалы олбох</p>		

Маастар-кылаас оҕо ийэтинээн « Кыыс оҕо кыбытыктаах кура»

Бу соторутааҕыта, ийэбинээн маастар кылаас ыһпыһыт. Манна бытархай түөрт мунугу хайдах аттаран, иистэнэр массынанан тигэри үөрэтэн көрдөрбүһүт.

Үлэ хаамыгта	Үлэ схемата	Туттуллар матырыяаллар
1. Эскиис оноруу, былааннааһын, бэлэмнэни үлэ.		Иистэнэр массына, сап. кыптый. өтүүк -сукно матырыяал; -харандаас, линейка; -кыптый; -танаска туттуллар миэл; -илиинэн тигэргэ инньэ, сап;
11. Дьүөрэлээр дьүһүннээх биэс элээни быһан, кыбытык танаспытын холбуу тутан массынанан суурдэбит. Онтон тигиллэр сиигигэр кээмэйдээн, иккилии сантиметр туора быһабыт.		Иистэнэр массына, сап. кыптый. өтүүк, линейка, танаска туттуллар миэл.
12. Туора быһыллыбыт элээнэрбитин бэйэ-бэйэтигэр, кыбытык танаспытын тутан, ойуу тахсарын курдук хардары тутан, иистэнэр массынанан тигэбит.		Иистэнэр массына, сап. кыптый. өтүүк
13. Курбутугар кэннин сабан, габардин матырыяалтан танас туттубут уонна кистэлэн сиигинэн тиктим. Курбун туттарарга кнопка тиктим. Маннык буолла, мин бу курбун ханнык багар куннээҕи кэтиллэр уонна сахалыы танаска илииниэхпин сөп.		Иинньэ, сап, кыптый, кунуопка.

Түмүк

Мин бу үс үлэни онорорбор элбэҕи биллим. Ол курдук, биһиги өбүгэлэрбит итинник бытархай кырадаһыннартан ойуу онорон, илии сиигинэн танас, оноһук тигэн онороллорун. Дьүһүнү айылҕа көстүүлэринэн – сир-халлаан, от-мас, уу-хаар, кыыл-сүөл, дьыл уларыйытын таба көрөннөр олус мындырдык ааттылларын биллим. Мин өссө инники былааммар ат симэхтэрин үөрэтэн тигиэхпин баҕарабын.

ДОСТИЖЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ КРУЖКА

2018-2020

1. Персональная выставка творчества по моделированию и дизайну одежды “Дебют” Алисы Тарской, 11 класс в галерее краеведческого музея им. Р.Г., сертификат.

2. Выставка выпускников в галерее краеведческого музея им. Р.Г. Васильева. Изделии Сарыады Брызгаловой, сертификат.
3. Шарапова Юлия, диплом 2 ст.- муниципального конкурса «Молодые профессионалы» World skills, Russia JUNIORS.
4. Бурнашева Анжела, диплом 2 ст- улусный конкурс дизайна и моделирования “Идея-2019”.
5. Стручкова Сайаана, сертификат ЦДОД «Кэрэли», мастер-класс «Талба талаан».

2021

1. Республиканский творческий конкурс для детей старшего и дошкольного и младшего школьного возраста «Я-Модельер». Детский литературно-художественный журнал «Кэскил».
 - Тумусова Юля, номинация «Лучший дизайн национального костюма».
 - Стручкова Нарыйаана, номинация «Лучший дизайн одежды».
2. Скрыбина Самира – обладатель номинации «Созвездие талантов» по итогам 2021 учебного года ЦДОД «Кэрэли».
3. Стручкова Нарыйаана, диплом за 2 м., Республиканский конкурс юных дизайнеров одежды. Центр дистанционных мероприятий «Пора роста».
4. ЦДОД «Кэрэли», улусная выставка «Оһуор мандар-түһүлгэтэ».
 - Скрыбина Самира- диплом 1 ст.,
 - Бурнашева Анжела – диплом 2 ст.
5. Стручкова Сайаана -диплом 1 ст. НПК «Творческий шаг», ЦДОД «Кэрэли».
6. Республиканский конкурс в номинации «Декоративно-прикладное искусство» «Дворец детского творчества им. Ф,И. Авдеевой» г. Якутск»
 - Захарова Таня- диплом 1 ст.
 - Никонорова Карина - диплом 1ст.
 - Романова Диана- диплом 2 ст .
 - Скрыбина Самира,-диплом 1ст.
 - Скрыбина Санита- диплом 2ст.
 - Стручкова Сайаана,-диплом 1ст.
 - Тумусова Юля- диплом, 1ст.

Номинация «Изобразительное искусство»- Стручкова Туйаара,-диплом 2 ст. ; Тумусова Юля- диплом 2 ст.; Стручкова Нарыйаана- диплом 1ст.

Номинация «Новогодний костюм» - Тумусова Юля- диплом 2 ст.

2022 – 2023

1. Республиканская заочная открытая научно-практическая конференция «Новгородовские чтения». Управления образования Чурапчинского улуса - Стручкова Сайаана – диплом 2 ст.
2. Конкурс кукол для начальных классов , с. Майя, Стручкова Нарыйаана- 1 м.
3. ЦДОД «Кэрэли», награждения по итогам 2021 уч.года, - Скрыбина Самира номинант «Созвездие таланта».
4. Муниципальный этап всероссийского конкурса исследовательских работ «Я-исследователь» -Стручкова Сайаана, сертификат.
5. улусный чемпионат младших школьников PRIMARY SKILLS «Основные навыки», компетенция «Мода и дизайн : Стручкова Сайаана - диплом 1 ст.; Владимирова Наташа- диплом 3 ст.
6. ЦДОД «Кэрэли», улусная выставка «Оһуор мандар-түһүлгэтэ»: Попова Лида – лауреат 1ст.; Тумусова Юля – диплом 2ст.; Стручкова Нарыйаана – лауреат 2ст.
7. Республиканский творческий конкурс посвященный к Году Матери в Республике Саха (Якутия) «Ийэ-Олох-Таптал», номинация декоративно-прикладное искусство: Попова Лида – лауреат 2

- ст.; Владимирова Наташа – лауреат 1 ст.; -Тумусова Юлия – лауреат 1ст.; Стручкова Сайаана - лауреат 1 ст.
8. «Искусством творим мир» Всероссийский конкурс научно-исследовательских проектов и творческих работ - Стручкова Сайаана, проект «Дьэрэкээн кырадаһыннар», дипломант 1 ст.
 9. ЦДОД «Кэрэли», конкурс «Ийэбинээн астыбын», Стручкова Сайаана - мастер-класс «Горт», сертификат.
 10. ЦДОД «Кэрэли», новогодний конкурс поделок «Елочные игрушки»: - Стручкова Сайаана, 2 м, Стручкова Нарыйаана, 3м.
 11. Республиканский заочный конкурс рукотворной куклы, посвященной международному Дню девочек, Дню Матери в Республике Саха (Якутия) и Российской Федерации: - Стручкова Сайаана, работа «Кукла-Лэпбук Наина», 1м.; - Стручкова Нарыйаана, работа «Кукла Алтаана», 2 м.

ДОСТИЖЕНИЕ СТУДИИ МОДЫ “АЙААНА”

2018-2019

1. Улусный конкурс детских кружков и студий моды “Күн Чөмчүүк”- авторская работа Тарской Алисы, коллекция вечерних платьев, диплом 1ст.
2. Улусный конкурс детских кружков и студий моды “Күн Чөмчүүк” коллекция «Кыыс Бухатыырдар», авторская работа Сарыада Брызгаловой, диплом 3 ст.

2020-2021

1. Улусный конкурс детских кружков и студий моды “Күн Чөмчүүк” коллекция «Утум», лауреат 1ст.
2. ЦДОД «Кэрэли», фотоконкурс «Хэллоуин» коллекция «Хэллоуин»- 2 м.
3. Улусный конкурс детских кружков и студий моды Күн Чөмчүүк” Коллекция «Утум» победитель номинации «Аксессуары».
4. Республиканский всевозрастной фестиваль- конкурс “Таланты земли Олонхо.”
 - коллекция “Киэргэ”(младшая группа), диплом 1ст.
 - коллекция “Утум”(средняя группа), диплом 1ст.
 - коллекция “Мэнэ Ыччат”(старшая группа), диплом 1ст.
5. В рамках международного фестиваля “Бриллиантовые нотки” коллекция “Кыыс Бухатыырдар” (старшая группа) диплом 2 ст.
6. Республиканский детский онлайн-конкурс национальной одежды народов Севера “Северное Сияние”
 - коллекция “Киэргэ”(младшая группа), диплом 1ст.
 - коллекция “Утум”(средняя группа), диплом 1ст.
 - коллекция “Мэнэ Ыччат”(старшая группа), диплом 1ст.
7. II Республиканский. фестиваль-конкурс детского творчества “Тускул” коллекция “Утум” (средняя группа), лауреат 1ст.

2022-2023

1. IV республиканский. конкурс молодых модельеров “Ай-Тик” Намский педагогический колледж им. И.Е. Винокурова, победитель номинации “Этномикс”
2. Международный IV фестиваль танца и моды “Снежные узоры Якутии” коллекция “Киэргэ”(средняя группа), дипломант 1ст. Коллекция “Мэнэ Ыччат”(старшая группа), лауреат
3. Международный V фольклорный фестиваль “Зов Земли Олонхо.” коллекция “Утум”(средняя группа), лауреат 1ст.

4. Международный онлайн-конкурс “Maqic Moment” коллекция “Утум”(средняя группа), ГРАН-ПРИ
5. Международный фестиваль-конкурс “Северный колорит” номинация “Мода и дизайн”, коллекция “Утум”, лауреат 3 ст.
6. Республиканский всевозрастной фестиваль-конкурс “FESTLIFE», лауреат 1 ст.
7. Улусный ЦДООД «Кэрэли», студия моды «Айаана» номинант по итогам года «Созвездие талантов».

ДОСТИЖЕНИЕ ПЕДАГОГА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТРУЧКОВОЙ ЕВДОКИИ РОДИОНОВНЫ

Конкурсы, мастер-классы:

1. Мастер-класс «Кыыс оҕо сахалыы кура, «кыбытыктаах тигии», ЦДООД «Кэрэли», проект «Ыл эйгэтэ» 2021г.
2. Мастер-класс «Харысхал» тирииттэн панно. ЦДООД «Кэрэли», 2021г.
3. Республиканский конкурс «Мама может», сертификат, 2021 г.
4. Выставка «Талба талаан, уран ийии, удьуор уус», лауреат 1 ст., 2022 г.
5. VII Республиканская выставка-ярмарка «Якутия мастеровая» конкурс профессионального мастерства «Пошив национального мужского пальто «Оноолоох сон». Диплом, 2022г.

Распространение опыта:

1. Республиканское электронное издание «Педагоги Якутии», сертификат о распространение опыта методического материала проект «Азбука шитья» для педагогов дополнительного образования.
2. Разработка авторского проекта «Азбука шитья» и «Ай-Тик» для педагогов дополнительного образования. Реализация проекта.
3. День открытых дверей для родителей. Проведение мастер-класса «Кыбытыктаах суумка».
4. ЦДООД «Кэрэли», проведение мастер-класса для родителей «Изготовление лекал по индивидуальным меркам».
5. Публикация статьи «Танаһы тигии, киэргэтии сатабылыгар уһуйуу», улусная книга «Үгэс. Сатабыл.Эйгэ».

Эксперт:

1. Муниц. координационный региональный центр «Молодые профессионалы» World skills, Russia JUNIORS, компетенция «Технология моды», 2021г.
2. Муниц. координационный региональный центр, заочный чемпионат Baby Skills для воспитанников старшего дошкольного возраста, компетенция «Технология моды», 2021г.
3. Второй улусный чемпионат младших школьников ПраймериСкилс «Основные навыки», 2022г.
4. МКУ «Мегино-Кангаласское управление образования», муниципальный чемпионате «BabySkills» для воспитанников дошкольного возраста, компетенция «Технология моды».

Награды, поощрения, благодарность.

1. Почетная грамота Мегино-Кангаласского управления образования, ЦДООД «Кэрэли», за хорошую и успешную подготовку обучающихся к улусному конкурсу детских кружков и студий моды «Кун Чомчуук», 2018 г.

2. Благодарственное письмо VII Международный детско-юношеский конкурс-фестиваль «Бриллиантовые нотки», за преданность профессии, творческая фантазия, высокое мастерство и безграничное терпение- залог успешности Ваших воспитанников, 2019г.
3. Благодарственное письмо МКУ «Мегино-Кангаласское районное образование», за большой вклад в развитие дополнительного образования детей в улусе и связи со 100-летием дополнительного образования в РФ, 2019г.
4. Благодарственное письмо МКУ «Мегино-Кангаласское районное образование». Улусный конкурс дизайна и моделирования, за подготовку победителя улусного конкурса «Идея-2019», 2019г.
5. Благодарственность эксперта муниципального координационного регионального центра «Молодые профессионалы» World skills, Russia JUNIORS, компетенция «Технология моды», 2019г.
6. Благодарственное письмо МКУ «Мегино-Кангаласский музей им. Р.Г.Васильева», за всемерную поддержку одаренных детей улуса, 2019г.
7. Диплом руководителя Республиканской всевозрастной фестиваль-конкурс «Таланты Земли Олонхо», 2020г.
8. Благодарственность эксперта муниципального координационного регионального центра заочный чемпионат Baby Skills, компетенция «Технология моды», 2021г.
9. Благодарственное письмо «Сосновый Бор» конкурс рисунков и поделок, за подготовку участников к конкурсу, 2021г.
10. Почетная грамота со знаком МКУ «Мегино-Кангаласское районное образование», за добросовестный труд в деле воспитания подрастающего поколения, 2021г.
11. Благодарственное письмо творческого объединения «Северный колорит», за подготовку участников к конкурсу «По истокам традиции», 2021г.
12. Благодарственное письмо Районного центра творчества «Дом Олонхо», общественное объединение «Мэнэ Уус», за участие в республиканском профессиональном конкурсе «Пошив «Оноолоох сон», 2022г.
13. Благодарность МКУ «Мегино-Кангаласского районного образования», за подготовку участника II Чемпионата ПраймериСкилс, 2022г.
14. Диплом руководителя республиканского всевозрастного фестиваль-конкурса «Таланты Земли Олонхо», 2021г.
15. Благодарственное письмо. «Сосновый Бор» конкурс рисунков и поделок, за подготовку участников к конкурсу, 2021г.
16. Диплом «Лучший руководитель» за подготовку участников, республиканского творческого конкурса посв. к Году Матери в Республике Саха (Якутия) «Ийэ-Олох-Таптал» 2022 г.
17. Благодарность за подготовку участника, Всероссийского конкурса научно-исследовательских проектных и творческих работ «Искусством творим мир» 2022 г.
18. Благодарность МКУ «Мегино-Кангаласское управление образования», муниципального чемпионата «BabySkills», компетенция «Технология моды» 2022 г.

«САНААБЫТЫН ХОТУ САТАЛЛААХТЫК САЙЫН»

(Д.Дыдаев)

Мин 2016 сыллаахтан ахсынньы ыйга Евдокия Родионовна “Ай-Тик” куруһуогар сылдьан саҕалаабытым. Биһиги киниэхэ элбэххэ үөрэннибит, хайдах сөпкө тигэргэ, мээрэйи ыларга уонна иистэнэр массыынанан туттарга. Мин сахалыы уонна мааны платьелары тигинним,

элбэҕи биллим. Куруһуокка сылдыарбын олуһун сөбүлүүбүн, иистэнэн бириэмэни билбэккэ да хаалагын. Уһуяаччыбыт биһиэхэ олус эйэбэс сыһыаннаах, куруутун сүбэлии-амалыы сылдьан иискэ үөрэттэ. Инники олохпугар олус туһалаах буолуо диэн эрэнэбит.

Уһуяуллааччы Скрябина Тая, 10 кылаас.
Муус устар 7 күнэ, 2018 сыл.

Биһиги оҕобут Майатааҕы иккис нүөмүрдээх оскуола, 11 кылааһын туйгун үөрэнээччитэ Тарская Алиса Майатааҕы эбии үөрэхтээһин киинигэр Евдокия Родионовнаҕа алтыс кылаастан дьарыктаммыта. Үлэтигэр дьобурдаах, тарбаҕар талааннаах салайааччы үөрэтэн-такайан быйылгы үөрэх дьылыгар Алиса бэйэтэ тикпит таҥастара, чаппарааҕа, кычыма кыраайы үөрэтэр музейга алтынныы ыйга дьон-сэргэ көрүүтүгэр турбуттара. Кулун тутар ыйга улуустааҕы муода күрээбэр кыттан, сыралаах үлэлэрэ сыаналанан, күнү-түүнү аахсыбакка Евдокия Родионовна оҕолорун кытта тэнгэ иистэнэн бастакы истиэпэннээх диплом буолбуттара. Республика күрээбэр эмиэ ситиһиилээхтик кытталлара.

Оҕолору үөрэтэрин таһынан төрөппүттэргэ маастар кылаас ытан, бэйэбитигэр сөп нэмилэтиэ оностон бэйэбитигэр таҥас тигиннибит. Евдокия Родионовнаҕа уһуяулан Алиса дизайнер үөрээбэр туттарсар санаалаах. Уһуяаччыбытыгар баҕарабыт өссө да талааннаах оҕолору үөрэтэн-такайан олох киэн аартыгар таһаараргар.

Алиса Тарская эбээтэ Слободчикова Ф.Н.
Муус устар 3 күнэ, 2018 сыл.

Биһиги ыал улахан кыыспыт Самира, үһүс кылаастан «Кэрэли» эбии үөрэхтээһин иһинэн Евдокия Родионовна салайааччылаах “Ай-Тик” куруһуокка сылдьан саҕалаабыта. Бастаан фетрынан кыра оноһуктары тигэргэ үөрэммитэ, онтон кыралаан куукула таҥаһа, медицинскай маскарлы айан тигэр буолбута. Ол таһынан оҕуруонан, таҥас кырадаһыннарыттан панно, элбэх үлэлэр оноһулан, араас куонкурустарга кыттыбыта. Салгыы “Айаана” муода устуудьуйатыгар (Евдокия Родионовна салайааччылаах) киирэн бэйэтигэр таҥас тиктэн элбэх тэрээһиннэргэ, куонкурустарга ситиһиилэммитэ. Биир улахан ситиһиитинэн 2021 сыл үөрэх түмүгүнэн “Созвездие талантов” аакка номинацияҕа тиксибитэ.

Бу ситиһиилэр барыта Евдокия Родионовна өнөтө. Оҕобутун олус элбэххэ үөрэттэ, уһуйда-такайда. Кини олус элэккэй, эйэбэс майгылаах, оҕо интэриэһин таба көрөн ыйан-кэрдэн, салайан биэрэр дьикти талааннаах. Маннык уһулуччу салайааччы түбэһэн, оҕобутун дьарыктаан, сайыннаран Евдокия Родионовнаҕа махталбыт мунгура суох.

Иис кыыс оҕо олоҕор улахан суолталаах, инники олоҕор оруоллаах. Хас биирдии кэрэ анар олоҕун тухары иннэ, сап тутар. Онно олук уурбут киһибитинэн Родионовнабыт буолар. Баҕарыа этибит инникитин үлээбэр өссө да элбэх ситиһиилэри, өрө дабайыылары, истин үөрэнээччилэри. Иитиллэчилэрин махталлара өссө да үксүү турдуннар.

Скрябина Самира төрөппүтэрэ Марианна Николаевна, Аполлон Николаевич Скрябиннар.
Олунньу 2 күнэ, 2023 сыл.

Улахан махталбытын тириэрдэбит Ай-Тик куруһуок, студия муода Айаана салайааччытыгар Евдокия Родионовнаҕа.

Күндүтүк саныыр, дьон убаастабылын ылар Евдокия Родионовна оҕону кытта уопсай тылы булар, эйэбэс майгылаах, үлэтин сатаан аттарар киһинэн билэбит. Айар- тутар, олоххо киллэрэр улахан потенциаллаах, оҕо көрүүтүн бэйэтигэр чугастык ылынан, күүс-көмө буолар идеяларын олох үөһүгэр таһаарар, дьону үөрдэр, абылатар, угуйар.... Иис кыыс оҕо олоҕор оруола улахан. Бу алта сыл оҕобут уһуяанна дьарыктаммыт күннэрэ туһалаахтык ааста диэн бигэ эрэллээхпит.

Кыыспыт Сарыада бэйэтигэр сөрү-сөп гына араас муодунай быһыылаах платьелары, көстүүмнэри, кээнчэтигэр тийэ тигэрэ киһи харабын үөрдэр.

Сарыада Брызгалова төрөспүтэрэ Дария Петровна, Василий Никифорович Брызгаловтар.
Олунньу 4 күнэ, 2023 сыла.

Тумусова Юля с 1-го класса занимается у замечательных педагогов ЦДОД «Кэрэли» с. Майя. Окончила курс кружка «Мягкие игрушки», и потом она очень сильно захотела заниматься в кружке шитья «Ай-тик» у Евдокии Родионовны Стручковой.

Шитье и кройка – очень кропотливый труд. Тем более, чтобы научить этому непростому делу, а в особенности детей – нужно быть очень терпеливым, преданным своему делу и детям учителем. Занятия проходят в комфортных для детей условиях – в очень дружелюбной, творческой атмосфере. Ребенок учится не только моделировать, кроить и шить, но и занимается национальным традиционным шитьем, что не может не радовать нас, родителей. Знания и умения, полученные при посещении этого кружка, могут и очень пригодятся в будущем, и может быть кто-то из детей свяжет с этим непростым делом свою профессию.

Евдокия Родионовна – профессионал своего дела и находит индивидуальный подход к каждому ученику, способна рассмотреть в каждом из них что-то свое особенное, умеет вдохновлять детей к творческой работе. Все усилия педагога и ее учеников дали свои плоды: кружок-студия «Ай-тик» - участник многих региональных, республиканских, и даже международных конкурсов и фестивалей. Работы учеников и детей удостоены званий дипломантов, лауреатов и победителей.

Тумусова Т. Н. родитель Тумусовой Юли
Февраль, 2023 год.